

Előfizetési feltételek

helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
Nagyedvre 1 frt 50 kr.

Hirdetések díja:

centiméterenként 3 kr. Kereskedelmi és gyárosok külön árkedvezményben részesülnek.

Bélyegdíj 30 krajczár.

Nyílt tér sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztőség
és
kiadóhivatal:

Nagyenyedi
Könyvnyomda és Papír-
árugyár részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szellemi részét illető
közlemények, mint az előfi-
zetések és hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adóznak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Nagyhét.

— A kiegyezés válsága. —

Budapest, 1898. jun. 4.

Miután egy pár hétig nyugalmas ideje volt a magyar politikának, a tegnapi vasárnapal ismét megkezdődött egyik „nagyhete”. Ezen a héten folytatódna Bécsben a két kormány közt a kiegyezési tárgyalások. Ezen a héten kell befejezést érniük. Akár úgy, hogy a két kormány sikerül egymás közt valamelyes kompromisszumot létrehozni (csak hogy ennek a kompromisszumnak olyannak kell lennie, hogy Széll miniszterelnöknek a paktumban gyökerező álláspontján ne változtasson); akár úgy, hogy a két kormány megállapodásra jutni ezuttal sem tudván, mégis a király kényszerül a döntésre és elfogadja az egyik, vagy a másik kormány ismételt följajlott demisszióját.

A megoldásnak első eshetőségére (tudniillik a megállapodás létrejöttére) alig van kilátás; de annál valószínűbb a második. Ezzel tisztában vannak az összes politikai körök, hiszen ennek lehetőségét állította előtérbe nyíltan, egyenesen, minden cikornya nélkül, már tegnap tett képviselőházi nyilatkozatában Széll Kálmán miniszterelnök.

Ilyen auspiciumok mellett nyílik meg a politika új nagyhete. Izzalmi már előre visszatükröződnek az összes magyar politikai körök hangulatán. A váratlan újabb hosszú szünet dacára a politikusok legnagyobb része pártkülönbség nélkül itt maradt a fővárosban; itt akarják bevárni a bécsi eseményeket, hogy szükség esetén azonnal együtt tanácskozhassanak és cselekedhessenek.

Igaz, sok ilyen „nagyhete” volt, sajnos, az utolsó egy-két esztendőben a magyar politikai életének. De azelőtt mindig ellenkező érzésekkel kísérte azt az egyik és másik politikai párt — a maga szempontjából. És éppen ebben különbözik, áll szinte páratlanul az előbbiekhöz képest ez a mostani válság. Mert most rendületlenül és egyöntetűen a kormányelnöknek álláspontját támogatja valamennyi politikai párt. És így lesz ez mindaddig, amíg Széll Kálmán változatlanul és tántoríthatatlanul kitart egyrészt a törvény, másrészt a paktum mellett; hogy pedig aeki ez a szándéka mindvégig, bármilyen, akár miniszterelnöki állásának árán is — ezt a legvilágosabban, a legenergiusabban jelentette ki tegnapelőtt is a Kossuth beszédére adott válaszában, melyet tüntető, lelkes tetszés-zajjal kísért az egész képviselőház.

Mi lesz tehát? Ez a nagy kérdés, amely körül izgatottan, szeszélyesen hullámzik a politikai körök kombinációinak áradata. De csak a kombinációk különbözők; az akarat, az óhajlás, sőt mondhatnók a hangulatra való tekintettel, hogy a követelés mindenütt egy és egységes: hogy a Széll-kormány és ezzel együtt a minden joggal és igazsággal támogatott magyar álláspont győzzön Bécsben.

Ime, az új era egyik újabb, igazán udvös gyümölcse: mihelyt kívülről rátámadtak a magyar jogos érdekekre s azokat brutálisan megrövidíteni akarják: a vakmerő támadás egységes erős táborba hozza össze valamennyi politikai tényezőt, leomlanak a párkeretek, elenyésznek a speciális pártérdekek és válltve támogatják a pártok a becsületos, helyes alapon álló, a támadással szembeálló kormányt.

Mindez, amit most a pártok hangulatából, a magyar politika vezető korifeusainak és közlegényeinek nyilatkozataiból egyaránt ki lehet olvasni, egész hangosan, imponánsan és világraszólóan fog megnyilatkozni tettekben a magyar parlament föllépésében, ha be találja következni annak az ellenkezője, amit az igazság és méltányosság a bécsi tárgyalások eredményeként megkövetel.

Most a feszült várakozás és a benső elszántság napjait élék a magyar pártok, így lépnek elebe a politika most bekövetkező nagyhetének; a végkifejződéstől függ, hogy milyenek lesznek a magyar politika legközelebbi hónapjai: ismét visszatér-e a béke és csend korszaka, vagy visszatörlásra készítő riadó hangzik-e föl szerte az országban.

A Bethlen-kollégium főgimnáziumi ifjúságának nyilvános tornaünnep 1899. június 11-én délután 3 órakor.

Programm:

1. Sorakozás az intézet udvarán.
2. Felvonulás a tornatérre kettős rendekben, diszmenet az eljárásság előtt, oszlopokba állítás.
3. Himnusz. Éneklés az egész ifjúság.
4. Szabadgyakorlatok. Végzi az egész ifjúság.
 - a) Lépő állás és karlendítés oldalt, rohamlépés és karlendítés fölfelé 8 ütemben;
 - b) terpesztés és karmelés, törzsfordítás és karlökés 8 ütemben;
 - c) lépő állás hátra és karlendítés előre, térdelés és karlendítés fölfelé 8 ütemben.

5. Műszabadgyakorlatok és kézi szerek.
- III. osztály. Csillag- és négyzetalakítás, kanyarodások.
- IV. Köralakítás és utánlépések karlökésekkel.
- V. VI. Vasbotgyakorlatok: a) Váltogatott lépő-állások karlendítéssel fej fölé, guggolással karlendítés előre 8 üt.
- b) Helybenjárás után rohamlépés és karlendítés fej fölé oldaltartással 6 üt.
- VII. VIII. Buzogány-gyakorlatok:
 - a) Nagy kör kifelé.
 - b) Ugyanaz alatt és fönt csuklókörzessel.
 - c) Ugyanaz mindkét kézzel.
6. A tornakör katonai gyakorlatai.
7. Szergyakorlatok korlátlan, nyújtón, lovon, gyűrűhíntán. I—IV. oszt. játéka.
8. Versenyek rudmászásban, futásban, magas ugrásban, távolugrásban, rudugrásban és súlyvetésben.
9. Szózat. Éneklés az egész ifjúság.
10. Elvonulás.

Az iparosok önképző-körének mulatsága.

— Saját tudósítónktól. —

A legkellemesebb s legkönnyebb a tudósító tiszte akkor, mikor olyan dologról kell referálni, melyről csak szepet és jót mondhat, nincs eltussolni, elhallgatni valója semmi. Ilyen kellemes kötelességet ruházott rám a tek. szerkesztőség akkor, mikor megbízott, hogy tudósítást írjak a helybeli iparosok önképző-körének mult vasárnapi multságáról, mely igazán minden tekintetben fényesen sikerült. Az iparos-ifjúságot még az időjárás is különös kegyével tüntette ki, amennyiben az égt, mely egész héten át, sőt még szombatn is boros volt, erre a napra teljesen kiderült. Ilyen szép vasárnapunk nem volt még az idén. S a derült égnek megfelelő vidám, derült hangulat uralkodott a multságon is mindvégig. Valóban büszke lehet a rendezőség az elért sikerre, mert ilyen szép lefolyású multsággal nem sok rendezőség dicsekedhetik.

A közönség — melynek soraiban ott voltak előkelőségeink közül is többen — 6 óra körül kezdett gyülekezni. A nemzetközi világposta is ekkor kezdette meg működését, s hogy ugyancsak nagy volt a forgalom, mutatja az, hogy a nemzetközi postahivatal nem is volt képes eleget tenni a kívánalmaknak, oly nagy volt a kereslet levelező-lapokban. A legtöbb levelező-

TÁRCZA.

A szultán sorsa.

(Angolból eredetiből.)

A „Közérdek” eredeti tárczája.

A nap halványan lopózik be a sűrű ablakfüggönyökön át a szerály termeibe, aranyos szövevényét ráhíntve a tarka szőnyeg virágos díszére.

Lábujjhegyen lépked a sok alázatos szolganép, nehogy a csendet megzavarja.

A szultán álmodik.

Ifju fejében meszeszerűen játszik az élet gondtalan szeszélye, álmodik a virágok s a szerelem csodaszép-ségeiről . . . és álmait megzavarni senki sem merszeli.

Ahmed még ifju, lelke tultelítve az élet szeretetével, mindennel, ami szép.

A szerály udvarában félve suttog a hír, hogy a szultán gyenge, hogy akarata nincsen, hogy az ország gondjával mit sem törődik s kegyencei édes-mázos hízlegésekkel elkápráztatják a nagyur szemeit, hogy ne lássa a nép nyomorgó szegénységét s ne hallja az elégedetlen szavak átkait, míg a birodalom központjában is immár hangos kiáltással töltik meg az utcákat.

A szultán mit sem tud, csak álmodik tovább. Lelkét odabilencselte bűbajos hazugságokkal az odaliskok kacagó tömege, — oda, a szerály virágillatos, színes, tarka, titkos világába, melynek mélyébe nem hat a külvilág zaja, az imádság, a jaj.

S a rózsaszínű, szépséges hölgyek körében Ahmed boldog. Szerelméért vetelkednek Circassia és Georgia leggyönyörűsebb liliomai, odaadón, szenvedésre készen.

A gyengéd karok ölelő világában fut össze minden szála a külvilágban történőnek; politikát játszik a hízlegző csoport, egy-egy mosoly új kegyenczet jelent, — új zsarnokot.

Künn a hadsereg mellőzött tábornokai haragtól dulva, de tehetetlenül henyelik át a napot. A birodalom határszéleit nap nap után sértegetik a szomszéd hatalmak portyázó csapatai, és ők tehetetlenül, visszatörölthetetlenül kénytelenek látni mindezt, mert Ahmed jó, a vértől irtózik, a háborút gyűlöli s tőle akár hüvelyében rozsdásodhatik a kard . . . csak a tánc csábos zürzavarja, az énekek gyönyöre tud lelket adni neki.

És senki sem merszelt szót melni előtte, senki, aki mondaná: — Ahmed vigyáz! trónodon még most is piroslik gyenge elődöd, Ibrahim vére. Ne játsza! kevélyen a régi hősök emléket imádó, büszke népeddel. Ibrahim is így tett, s lám, feje lehullott önmű szolgálai kezétől, — Allah nevében, az igazságért . . . Ahmed vigyázz!

A szerály éneke lágyan, enyelgően visszhangzik teremről teremre, hizelegve, bájjal . . . s a szultán álmodik a rózsák illatáról, költészet dicsőségéről s álmaiba beleiszívódik a sűrű függönyök közt beszivárgó aranyos napsugár, mely csodadolgokat mesél, elkápráztat, elandalít . . .

Konstantinápoly utcáin keresztül vad riadóval sikolt a zaj: Ahmednek vesznie kell!

A forradalom visszafojthatatlan.

A janicsárok agája maga köré gyűjté legbátrabbjait: ötven izmos, vakmerő harcóst.

A népkövetség ötven tagja emelt fővel hatol be a szerály nagy kapuin. Sikolt az őrség, futásban menekszik; vér fog itt folyni néhány perc múlva!

A janicsár-aga bejelentetlenül lép a nagyvezér termébe, utána a kíséret, szabályával kezükben.

— Nagyvezér, — szól az aga parancsszava — eljöttünk ma, hogy kormányzatod gyalázatát befejezzük végre. Tudnod kell, hogy országunk határát büntetlenül rabolja a hitetlen gyaur; tudnod kell, hogy a birodalom ügyei mily igaztalansággal folynak. Nyomorba jut a nép. Nőuralom nem kell az igazhívőknek. Véget vetjük majd a zsarnokságnak s te vagy az első, aki helyedet kell, hogy másnak adjad, méltóbbnak, mint te vagy. Hívjad éienk a szultánt, hogy személyesen hallja azt, amit jogosan követelni jöttünk.

A nagyvezér sápadt ajkait eltorzította a felelem. Látta az ötven elszánt fegyverest, tudta, hogy itt más nem marad hátra, mint engedelmességni; elindult tehát, hogy a nagyur kegyes megjelenését kikönyörögje, mert ennek most így kell történnie.

A Diván nagytermének függönyei mögül egyszerre előlépett a szultán büszke alakja. Hallott ő mindent a függönyön át s hívásra nem várt, ott termett ömaga fegyvertelen kézzel.

lapot eladta Tomai Margit, a legtöbbet kapta pedig Mihály Ida k. a.; mindkettőt egy-egy díszes emléktárggyal lepte meg a rendező bizottság.

A tánc felnyolozkor kezdődött s folyt Káló Géza kitűnő zenéje mellett a legjobb kedvvel reggelig. A négyeseket körülbelül 60 pár járta. A jelenvolt hölgyek névsorát, semhogy egy hibás vagy hézagos névsort állítsak össze, a t. olvasó és a tek. szerkesztőség szíves elnézésére számítva, inkább nem közlöm.

Ami igazán a ritkaságok közé tartozik nálunk Enyeden, ez alkalommal még a mulatság vendéglőséről is dicsérettel emlékezhetünk meg. Mi, kik hozzá voltunk szokva, hogy bálók alkalmával ugy ételben mint italban méregdrágán silány kotyvalékat kapjunk, őszinte örömmel jegyezhetjük fel, hogy ez a mulatság ebben a tekintetben is kivétel volt, mert jutányos árak és jó szolgálat mellett tisztességes ételek és italokban volt részünk. A közhangulatot tolmácsoljuk, midőn ezért Knobloch József vendéglős iránt elismerésünknek adunk kifejezést.

Este 9 órakor a mi házi pyrotechnikusunk Fejérdi Gyula ur fényes tűzijátékot rendezett; néhány pompásan sikerült mutatványban gyönyörködtette a közönséget. Sajnos, nem minden mutatványa sikerült. Nekünk kisvárosiaknak ritkán van alkalmunk efféle mutatványokban gyönyörködni; annál is inkább elismerés illeti a rendező bizottságot azért, hogy Fejérdi urat megnyerte.

Ami pedig a mulatság anyagi eredményét illeti, ez sem maradt mögötte az erkölcsinek, amennyiben az egykoronás belépti díjak dacára körülbelül 280 korona volt a bevétel. Dicséret illeti érte a rendező bizottságot s a közönséget, mely belátva a kör létjogosultságát és szükségességét, készséggel siet annak támogatására. Meg is érdemli ezt egy olyan kör, mely ilyen sikerekre tekinthet vissza.

Rfs.

Vegyes hírek.

— **A vármegyeház építésére** kiírt versenytárgyalás június hó 5-én tartott meg az államépítészeti hivatalban. Az építés elvállalására többen adtak be ajánlatot, így budapesti, brassói, nagyváradi és máramaroszi vállalkozók. Az építő bizottság e hó 9-én — pénteken — határozta a felett, hogy melyik vállalkozónak adja ki az építést.

— **Dr. Werner Gyula** országgyűlési képviselő, lapunk illustis munkatársa, kinek egy év alatt 2 regénye — a közönség részéről általános köztetséssel fogadott „Még virad még valaha” és „Olga” című regénye — jelent meg, most új regényen dolgozik ritka jó kedvvel és ambícióval.

— **Borászati ankét.** A földmivelési miniszter által rendezett és e hó folyamán megtartott borászati értekezleten vármegyénkbeli Zeyk Gábor, Vizakna város országgyűlési képviselője vett részt.

— **Az Emke gyulafehérvári fiókválasztmánya** az Emke ez évi, Gyulafehérvárt tartandó közgyűlése érdekében értekezletet tartott, melynek során abban állapodtak meg, hogy a közgyűlést szeptember hó első felében tartják. A közgyűlés után ünnepélyes diszebed, este népnünp s másnap kirándulás Zalath-

nára, a Detonátára vagy esetleg Algyógyra, az Emke székely földmives-iskolája megszemlélése végett. A közgyűlésen részt fog venni gróf Majláth Gusztáv püspök is.

— **A tűzoltó majális** iránt városszerte nagy az érdeklődés és ha az égiek is kedvezni fognak, az idény egyik legszebb multságának ígérkezik. A parancsnokság a következő meghívót küldötte szét:

A nagyenyedi Önkéntes Tűzoltó-Egylet saját pénztára javára folyó 1899. év június hó 11-én sétatáncversenyvel egybekötött nyári táncmulatságot rendez a sétatéri fedett táncz helyiségben, melyre czimzettet és családját tisztelettel meghívja a parancsnokság. Sétatáncverseny kezdete d. u. 5 órakor. Táncmulatság kezdete este 8 órakor. Belépőjegy személyenként 50 krajczár, családjegy 3 személyig 1 frt 20 kr. Felülvezetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak. Jegyek előre válthatók Papp János ur gyógytárában. Vendéglősöket gondoskodva van.

Akik tévedésből talán nem kaptak volna meghívót és arra igényt tartanak, — szíveskedjenek nevüket az őrtanyán e zéblől kitett iven feljegyezni.

— **Hirdetmény.** Alóírt hatóság ezennel közhírré teszi, hogy a város közönsége folyó évi június hó 2-án tartott közgyűlésében 32/99. jkvi sz. alatt hozott határozatával a nagyméltóságu m. kir. belügyminiszter ur 32785/99. számú rendeletének megfelelőleg új szabályrendeletet alkotott a Nagy-Enyed város területén fogyasztott bor és hus után fizetendő városi bor- és hufogyasztási adópótlékok kivételére, beszedésére, ellenőrzésére és kezelésére tárgyában. Ezen szabályrendelet a hivatalos órák alatt a városi tanácsi irodában megtekinthető s a netáni felebbezés ellene a mai naptól számított 30 nap alatt ugyanott benyújtható. A városi tanácsból. Nagy-Enyed, 1899. június 2. Kovács Gyula polgármester.

— **Szell Kálmán vesztesége.** Hogy Szell Kálmánnak „a körülményekhez képest” elég jó kedve van Bécsben, bizonyítja az alábbi történet, mely a bankgassei magyar palotában teljes nyilvánossággal ment végbe máj 31-én délelőtt. A legfrissebb hírekre várott a számos újságíró és képviselő, mikor egyszerre megjelenik köztük Szell Kálmán. Mosolyog s vállalt vouja — „döntés” tehát még mindig nincs. Elébe áll egy újságíró meg egy képviselő. Az utóbbi elmondja, hogy több üveg pezsgőbe fogadtak s hogy kinek van igaza, csak a miniszterelnök döntheti el, mert a pakturnról van szó s annak egy pontját kétféleképpen magyarázzák. A miniszterelnök meghallgatta a képviselő szövegét és fejté rázza: „Nem úgy van, hanem így” és elmondja az igazi szöveget. „Bocsánat kegyelmes ur, — vág közbe az újságíró — én is egészen így idéztem, de excellenciád is csinált egy kis hibát: többet mondott egy és-sel, pedig az nincs benne.” Szell megcsóválta a fejét és így szólt: „Nedvem volna szintén tartani fogadást.” „Én tartom”, vágott vissza az újságíró, mire Szell bement egy szomszédszobába, kihozott egy nagy bőrtárczát s kivette belőle az eredeti békeokmányt, melyet, mint közbevetőleg bevallotta, úgy őriz, mint a szemefényét. „Ez az én fegyverem.” Azután kikereste a vitás pontot és felolvasta. Nyomban kiderült, hogy a képviselő rosszul idézte a szöveget s az újságírónak volt igaza, de kiderült az is, hogy Szell csakugyan többet mondott azzal az egy és-sel. Az

újságíró tehát mind a két fogadást megnyerte. Szell Kálmán nyomban át is adta az öt üveg pezsgő árát Sturm Adélnak, az újságírók házi kisasszonyának, hogy intézze el az ügyet végképp. „Csak több veszteséget ne okozzon neki az a paktum”, jegyezte meg a dologra egy jelenvolt német újságíró.

— **Római lelet egy kolozsvári bányában.** Nagy testvérek a kolozsmonostori kőbányában olyan üregekre találtak, ahonnan a rómaiak a föld alatt szedték a kőveket. Egy ilyen üregben csontokra és két római pénzre akadtak. Az egyik pénz rézből van és az egykori 4 krajczárhoz hasonló nagyságu. Egyik felén női alak, baljában, római zászlót tartva, jobbfelől mellette oroszlán, balfelől sas, szájában gyűrűalaku karika (esetleg koszorú). Felirata: PROVINCIA DACIA ANI. Másik felén arckép babérokoszorúval és a felirat: IMPMIVLPHILIPPVS AVG. (Imperator Maximus Julius Philippus Augustus.) Philippus Kr. u. 244—249. uralkodott. A pénz uralkodásának 1-ső évében veretvén, 1655 éves. A másik, sokkal kisebb ezüstpénz az egyik felén női alak van, baljában bőség-szaruhoz hasonlót tart, jobbában kormánylapát-formára mintegy támaszkodva. A fölirat: C (vagy Z) A P O P XIII. A másik oldalon babérokoszorú fej. A fölirat: IMP. CAES. TAEL HADR. AN ANTONIVIVS N PIVS PP. (Imperator Caesar Titus Aclius Hadrianus Antoninus Pius Pater Patriac.) Antoninus Pius, Hadrianus császár fogadott fia, 138—161. uralkodott Kr. után. A pénz valószínű uralkodása 14-ik évében veretvén, 1757 éves.

— **Állategészségügyi kimutatás.** Takonykór és bőrféreg: Tompaháza 1 udvar. Rühkór: Alamor 1 u., Drombár 1 u., Hosszutelek 1 u., Pókafalva 1 u., összesen 4 község 4 udvar. Sertésvész: Alsó-Gáld 1 udvar, Alvincz 5 u., Benedek 1 u., Csüged 1 u., Karácsonfalva 1 u., Karna 3 u., Kisfalud 4 u., Kozslárd 1 u., M.-Becze 7 u., M.-Csesztve 1 u., M.-Ujvár 3 u., Táté 1 u., Tompaháza 1 u., Veresegyháza 11 u., Vadverem 15 u., összesen 15 község.

— **Zsidóüldözés Romániában.** A Jassy város körül fekvő román községben a kereskedelmét kizárólagosan jómódu zsidók kezében van. A románok nemcsak Jassyban, hanem annak külterületén is gyanus szemmel nézték a zsidók boldogulását. Tegnapelőtt este néhány egyetemi polgár népgyűlést hívott egybe abból a zéblől, hogy a zsidók meggazdagodása ellen tiltakozzanak. Az egybegyűlt polgárság azonban nem reagált az izgatott beszédekre, hanem nyugodtan szétoszlott. A gyűlés összehívóit rendkívül bosszantotta a kudarc s megvásároltak pálinkával egynehány suhanczot, akik azután megrohanták a zsidókat, s amellet, hogy üzleteiket kifosztották, ráadásul egyséket még bestialis módon meg is kioztak. Jassy város „Tirgul-Cukului” nevű piacza rövid idő alatt csatátér lett. A lakosság a fölízgatott csavargók pártját fogta s a csata oly arányokat öltött, hogy a rekvirált katonaság és csendőrség csak nagynehezen tudta helyreállítani a rendet. Az útközvetben több mint száz ember súlyosan megsebesült; huszonöt katona halálos sebeket kapott. A csendőrség őrsparancsnoka, Vrabie százados, a fején és mellén oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy életbenmaradásához nincs remény. A megremült zsidó lakosság tulnyomó része az izraelita templomban keresett menedéket, melynek ablakait betörték. Ötven embert letar-

Emelt homlokáról büszkeség sugárzott, a felelemnek még az árnya sem látszott rajta s mikor megszólalt, szava parancsolóbb volt Mahommed igéjénél.

— Murad Ali, — szólt a szultán a janicsár-agához — látni ohajtottad uradat. Itt van. Mit jöttél könnyörögni tőle?

A janicsárhad szilaj tekintete szégyenteljesen szegződött a földnek; csak az aga emelte merészen fejét a magasba s hagja nem rebeget.

— Padisah! — szólt sziiárd hangon — a birodalom veszendőbe megyen, ha nőid tovább uralkodnak felett. A méltóságokat méltatlanok töltik be; az ellenséges szomszédság háborút érdemel; seregved vezéreinek tekintélye guny biráid igazsága pénzért vásárolható. Kérésünk hozzád, Padisah, az, hogy nagyvezéred helyét töltsd be érdemesebbel, a birákat vesd számkivetésbe, a méltatlanoktól pedig vond meg kegyeid.

— Murad Ali, — szólt szelidebben a nagyúr — szavaid igazságtalanul hagyják el ajkaidat. Ki tett téged janicsárjaim agájává? nem-e én? Roumélia kormányzójává bátyádat nem én neveztem ki szintén? Ezek is azon méltatlan-ágok közül valók, amikről imént szóltál?

Az aga hallgatott, csak türelmetlen ládbogással tudatta, hogy ő most másért jött e helyre. A szultán megértette őt, mert engedékeny hangon szólalt meg újra:

— Murad Ali, látom fegyveres kíséretedet; értem, mi a szándékom velem. Hatalmadba kerítettél. Ha sor-

som könyvébe ez vala írva, elened küzdeni nem akarok. De tettetted átkom kíséri, Murad Ali, gyalázatos örök időkre beszennyezi nevemet. Őlj meg, most te vagy a hatalmasabb. De vigyázz én nem vagyok Ibrahim. Utolsó parancsom hozzád csak az, hogy szent fejemet rabszolgá keze érinteni ne merje, mert a padisah teste még akkor is szent, amikor lelke már elhagyta azt.

— Padisah, — felelt az aga — annyi bizonyos, hogy halnod kell, mert már megjelenésünket sohasem fogad megbocsátani. Én azonban méltatlan vagyok önkezemmel venni véredet. Legyen hóhérod legjobb barátod: a nagyvezér, s ha az tettét befejezte, ő fog következni, ami halálotat megboszulandja.

S a janicsár-had soraiban suttogva terjedt a helysülés hangja. Vesszen a nagyvezér Silahdar aga, a kegyencz! Urát túlélni nem szabad.

Silahdar aga e pillanatban előlépett a függöny mögül hol a szerály több tisztjével tanácskozott, s a szó éppen megjelentekor hangzott el.

— Nagyvezérem, — szólt feléje fordulva a nagyúr — utolsó parancsom számodra az, hogy kardod éles, karod pedig biztos legyen, mikor fejemre sujtasz. Ide fogok térdelni a függöny mögé, a lépcsőzet fokára s ha kiáltom: „Üsd!” — akkor sujtani fogsz. Allah adjon erőt e tettettedhez, melyet megbocsátok neked.

A jelenet, mely a Divánban ekkor lejátszódott, örök időkre felejthetetlen marad. A szultán a lépcsőfokon térdelt, mellette állott Silahdar aga, emelt karral, csa-

pásra készen várva a szó elhangzását ura ajkairól. Távollab a janicsárok álltak körülöttük, összegomolyodva a szerály udvari tisztjeivel. Mindegyik kézben éles szablya, mindegyik tekintet a szultánra szegezve. A csoport külső segélyét pedig körülölelte a házi szolganép sokadalma.

A palota kapui mind zárva voltak, kulcsait a janicsár-aga rejtette magához, nehogy bárki is menekülni tudjon.

A szultán imádkozott. Halk imája kísértetiesen szólott a néma csendben... aztán felemelte fejét és biztos hangon szólt kegyenczéhez: „Üsd!”

Mint a tomboló vihar tört ki a hangra a palota csatája. Csengett a kard, hullott a sokaság: a testőrség kardjai alatt összeroppant a janicsárok hada... a szultán pedig emelt fővel nézte a viadalt, mert a jelző nem az ő halálát parancsolta, hanem a vakmerő janicsárokat.

Nem hiába tanakodott a kárpitok mögött Silahdar aga a palota tisztjeivel.

... A vértócsák szennyében hever az ötven janicsár. Ijedten hallgat odakinn a nép, alázkodva busong, lopózdva tisztul. Jaj-szó sem hallatszik, csak a dicsőítés hangja, mely az elgyávult ajkakról a szultánt magasztalja a mecsetek tornya hegyén.

S a szerály udvarán tovább énekel az odaliszkek csoportja; a bomlott fűrtök közé ragyogással szövődik be a nyugodalmas napfény a függönyökön át.

tóztatta
ujabb l
tette,
dékén,
— K
villája
kövér
meglato
Miss H
Mikor
ward ve
öt és k
Miss H
két lea
Howard
Montijo
nőjét.
társnője
landória
s gyak
szárné

Habá
apadt,
kielégít
más év
tán mé
magv
volt me
lófog
borhe
harm

A. M
melyet
Bizotts
Társul
lyam,
váló p
Beth
kes, m
Lajo
Meg
sebben
Enye
légium
ügye
tett, s
együtt
pásaib
(1704.
ják a
protes
mény
testa
felh
légit
ster
a ma
ját, m
azt uj
tenni.
kat ki
teljesi
nuló
fessz
bepilla

Pá
és Ká
Tanul
nem s
fejede
Pál l
hivta
még e
Fájdal
vándó

* E
István

tóztattak a helyszínén s a vizsgálat lefolyása alatt újabb letartóztatások is történtek. A vizsgálat kiderítette, hogy az igazságok már régen folytak Jassy vidékén, különösen Tataresci községben.

— **Két öreg szomszéd.** Eugénia császárné gyrnosi villája mellett van egy kis házacskó, melyben egy öreg, kövér és beteges hölgy lakik. A császárné gyakran meglátogatja ezt az öreg hölgyet, aki nem más, mint Miss Howard, III. Napoleon császár egykori kedvese. Mikor Napoleon Lajos még Angliában lakott, Miss Howard volt a kedvese, aki 1849-ben Párisba is elkíserte őt és kevés hiba, hogy Montijo kisasszony helyett nem Miss Howard lett Franciaország császárnője. Mikor a két leány egymásnak még vetélytársnője volt: Miss Howard egy vadászat alkalmával nekilovagolt Mlle Montijo lovának s korbácsával megütötte a vetélytársnőjét. Miss Howard e miatt kegyvesztetté lett, s vetélytársnője lett a császárné. Most, öregségére, a két kalandornő nemcsak kibékült, hanem össze is barátkozott, s gyakran meglátogatja egymást, valahányszor a császárné Gyrnosban van.

Közgazdaság.

Vetőmagvak.

(Mauthner Ödön tudósítása.)

Habár a naponta beérkező rendelések száma megapadt, mégis, tekintve az előrehaladt vetésidényt, még kielégítő a kereslet. Az üzlet szünetelése — úgy mint más években ilyenkor — még nem észlelhető. Így aztán még meglehetősen kerestek fűmagot és heremagvakat rétek és legelőkre. Nagyobb kereslete volt még a zöld takarmány-félék magvainak, ugymint lófogó tengeri, pohánka, mustár stb.-nek. Bihorhere továbbat is érdeklődést kelt, valamint muharmagvaknak is jó kelete volt.

Csarnok.

Pápai Páriz Ferencz.

(Könyvismertetés.)

A Magyar Történelmi Életrajzoknak, melyet a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottságának segélyezésével a Magyar Történelmi Társulat ad ki, ez évi márciusi füzeteiben (XIV. évfolyam, 5. füzet) Pápai Páriz Ferencznek, a kiváló polyhistornak, orvosnak és a nagyenyedi Bethlen-kollégium kitűnő tanárának ép oly érdekes, mint tanulságos életrajza jelent meg Dr. Dézsi Lajos budapesti egyetemi könyvtár-tiszt tollából.

Megérdemli, hogy e lap keretéhez mérten részletesebben foglalkozzunk vele, mert hiszen Pápai Páriz Enyeden élt előbb mint tanuló, később mint a kollégium tanára, annak egyik disze, ékessége, melynek ügye iránt mindig a legnagyobb érdeklődéssel viselkedett, s jönlétét nagyon is szíven viselte. Enyeddel együtt a kollégiumnak is mindig kijutott a sors csapásából s midőn Rabutin parancsára báró Tige (1704. márcz. 13)* majd a kurucok (1707) elpusztítják a várost és kollégiumát, Pápai Páriz a külföldi protestánsokhoz fordult segélyért, még pedig eredményesen. Angliában egy ünnepnapon a protestáns papok a szószékből szólították fel híveiket az adakozásra az enyedi kollégium számára s több mint 11,000 font sterling gyűlt össze. Így Pápai Páriz veti meg a ma már leggazdagabb erdélyi főiskola anyagi alapját, mert ez összeg képezi ma is az alapot. Általában azt újra gazdaggá, virágzóvá és híressé igyekezett tenni. Célját el is érte, mert a kollégium a csapásokat kiheverte és multjára büszkén s a jövőben remélve teljesíti hivatását. Dézsi három fejezetben: „A tanuló”, „A orvosnövendék” és „A tudós professzor” cím alatt tárgyalja életét s olykor-olykor bepillantást enged magának a kornak szellemébe.

* * *

Pápai Páriz Ferencz, Páriz Imre deési pap és Kávási Borbálának fia, született 1649. május 10-én. Tanulmányait szülővárosában Deésen kezdte meg, de nem sokára meg kellett szakítania, mert 1655-ben a fejedelem, II. Rákóczy György, Keresztury Pál halálával megüresedvén udvari papi állása, atyját hívta meg Gyulafehérvárra ez állásra. Így a család még ez évben (1655) Deésről Gyulafehérvárra költözött. Fájdalom azonban, ez átköltözéstől kezdve folytonos vándorlás és hanyattatás jutott a család osztályrészül.

* E nap emlékét bűjtöléssel tartották fenn, mint Dipsei Szabó István leírja. Erről közelebb írunk.

A „lengyel királyság délibábját“ kergető Rákóczyra az 1657-iki szerencsétlen kimenetelű lengyelországi hadjáratért a szultán megharagudott s pártfogását megvonta tőle. Előbb Rédei Ferenczet, majd Barcsai Ákost léptette föl velé szemben fejedelemnek. Ezeknek támogatására s Rákóczy trónjának megindítására török s tatár serget küld Erdélybe, mely egész Erdélyt elpusztítja. 1658. szept. 5-én Gyulafehérvárt is megtámadják, fölguytják s a lakosságot legyilkolták vagy kegyelemképpen rabságra hurcolták. Kevesen menekültek csak meg, de e kevesek közt voltak Párizék is s Kolozsvárra menekültek. Innen megy vissza aztán a deésiek hívására előbbi helyére papnak.

Rákóczy fejedelemségének a fenesi csata vetett véget, melyben ő maga is halálosan megsebesült. Dézsi hibásan teszi Rákóczy halálát 1660 május 7-re (219. lapon), mert maga az ütközet, melyben Rákóczy és Barcsai megküzdöttek, május 22-én volt. Rákóczy az ütközetben csak megsebesült, de nem halt meg. Emberei szekerre teszik s viszik Nagy-Várad felé. Utközben Gyuluban bekötik sebeit. Ma is mutogatják azt a fát, melynek árnyékában ez történt. Nagy-Váradon hal meg aztán június 7-én. Így egy egész hónappal később történt halála.

Rákóczy gyászos halála után Barsainak új vetélytársa akadt Kemény Jánosban, ki a török hatalom rovására a német szövetséget kereste. Természetesen e politikaért őt sem szíveli a szultán s Apaffy Mihályt nevezi ki Erdély fejedelmévé s az ő megsegítéséért újra tatár csapatok özönlik el Erdélyt. 1661-ben elpusztítják Deést, honnan Párizéknak újra menekülniök kellett. Beszterczére vonják meg magukat, honnan csak több év múlva mehettek vissza Gyulafehérvárra.

E folytonos vándorlás természetesen roppant káros volt Ferencz tanulására. A Deésen megszakított tanulást Gyulafehérvárt folytatta, majd 1658-ban a kolozsvári kollégiumba került, hol abban az időben nagynevű tanárok, Apáczai Cserei János, Porcsalmi András és Csernátoni Pál tanítottak. Innen aztán apjával együtt újra visszament Deésre.

1663. június 3-án meghalt édes anyja s ő előbb Maros-Vásárhelyre, majd innen 1664-ben Enyedre ment, hol nyolcz évig volt, előbb mint tanuló, majd mint tanító.

Enyeden kezdett hozzá a rendszeres tanuláshoz s ez annál könnyebb volt, mert munkáját megkönnyítették a kitűnő tanárok, minők Kézdi-Vásárhelyi Péter, Enyedi Sámuel, Nadányi János, Csernátoni Pál, Csengeri K. István valának.

Enyeden akkor is, mint mindig s most is, a tanulók legnagyobb része szegény volt. Egy részének, kiknek nem kellett a megélhetés nehézségeivel küzdelem, jól volt dolga, de a nagyobb rész nélkülözésben élt s bizony még szolgálai teendőket is kellett végeznie. Ezek számára aztán a fejedelem és egyes jószívű főurak alapítványokat, „alumniát“ tettek. Ilyen „alumniá“ Páriz idejében körülbelül 20 volt. Ezek élvezői voltak az „alumnusok“ vagy „praebendások“. Azon kívül voltak a „várazók“, félpraebendások, kik valamelyik „alumniá“ megüresedésére vártak, addig is legalább kenyeret kaptak. Végre voltak a „publicusok“, a főmensek és gazdagok fiai, kik nem voltak segélyre szorulva.

Pápai Páriz is „alumnus“ volt. Előbb Bethlen Jánosné született Fekete Klára által fenntartott helyet, majd a következő évben a legjobbat, a fejedelem alumniáját nyerte el. Ennek fejében aztán nagyon el volt foglalva. Tanulás mellett tanítania is kellett, sőt ezen kívül még magántanítványai is voltak, többnyire nemes, előkelő családok fiai: Sebesi Benjámin, Naláczai András, Kendefi János és Gaspár, Béli Kelemen.

1667-ben teljesen árva lett. Édes atya is meghalt s már ekkor ifjú vállára nehezedett három testvére el-tartásának nem könnyű feladata.

A XVII. század szelleme megkívánta kora ifjaitól a külföldön való iskolázást. Pápai Páriz Ferenczet is oda vonzotta tanulni vágyó s a szépért lelkesedni tudó lelke. Elhatározta, hogy külföldre megy kiképezni magát az orvosi tudományban. 1672-ik év tavaszán bucsut vett a tisztes öreg kollégiumtól, hova ifjusága kedves és elfelejtethetetlen emlékei kötődtek. Barátai buzdító verseket irtak hozzá s régi diák-szokás szerint kikísérték a város határáig.

Pápai Páriz Ferencz 1672. évben 23 éves korában külföldre indult, de hogy hol állapodik meg, maga sem tudta.

(Vége következik.)

Tóth Ernő.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

Foulard-selyem 65 krtól

3 frt 35 krig méterenkint, — japáni, chinai stb. legújabb mintázatok és színekben, valamint fekete, fehér és színes **Henneberg-selyem** 45 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, — a legdivatosabb szövés, szín és mintázatban. **Privát fogyasztóknak** postabérelés vámtentesen, valamint házhoz szállítva, — **mintákat pedig** posta fordultával küldenek: **HENNEBERG G. selyemgyárai** (cs. és kir. udvari szállító) **ZÜRICHBEN.** Magyar levelezés. Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó. (2).

Eladó házas telek.

Nagy-Enyeden, porond utca 4. sz. a.

6 szoba, konyha, kamara, pincze és emeletes raktárhelyiség szabad kézből eladó, esetleg folyó évi november 1-jétől kezdve bérbe kiadó. Értekezhetni

Feiler Lázárral Maros-Ujvárt.

1—3 1830

Az előpataki ásványos gyógyviz

a világ legelső égvényes vasas vizének ismertetett el. **Szénsav- és vastartalomra fölülmulja az eddig ismert összes vasas vizeket**, nem vévén ki Pymont, Spaa és Schwabachot is.

A vasas vizek közül az által tűnik ki, hogy **hajtó-sókat tartalmaz és szén-savas natronra nézve fölülmulja az összes említett vizeket**, mi által világhírű a **gyomor jótékony hatására.**

Gyógyító hatása az előpataki ásványos gyógyviznek kitűnően bevált: a **gyomor és belek idült hurutjainál, gyomorgöres, gyomorégésben, máj- és lépdagatokban, sárgaságban, epekövekben**, egyáltalában gyermekeknél a szervezet ép és erős kifejlődését vas- és mézstartalmánál fogva meglepően elősegíti.

Az előpataki ásványvizeket nem csak a betegek használják, egészséges embereknek is üdítő italul szolgál s különösen borral vegyítve a háztartásnál általános használatban van.

Kapható minden jelesebb fűszerkereskedés és vendéglőben.

Főraktár Nagy-Enyed, Gyulafehérvár, M.-Ujvár, Tövis és ezek vidékére:

SCHÖNBERGER MÓR urnál

Nagy-Enyeden, Magyar-utca 52. sz.

4—20 1823

Személyszállító vonatok indulási ideje.

A vonatok indulási ideje közép-európai idő szerint van megállapítva. Az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli idő a percek átluzásával van megjelölve.

Kolozsvárról indul:

Budapest felé:

503 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	525 sz. vegy. v.	507 sz. szem. v.	501 sz. gyors v.
5 ²³	7 ⁰⁰	2 ¹⁰	6 ¹³	11 ⁰¹

Deés felé:

2 sz. szem. v.	14 sz. vegy. v.
7 ²⁵	4 ³⁸

Brassó felé:

502 sz. gyors v.	528 sz. vegy. v.	544 sz. sz. sz. t. v.	506 sz. szem. v.	514 sz. szem. v.
6 ¹¹	8 ⁴⁰	2 ⁰⁵	8 ⁴⁸	11 ¹⁰

Brassóból indul:

Predeal felé:

516 sz. szem. v.	592 sz. sz. sz. t. v.	502 sz. gyors v.
3 ⁵⁵	11 ⁰⁰	2 ¹⁹

Budapest felé:

527 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.
5 ⁰⁸	2 ⁴⁵	7 ⁴⁸

K.-Vásárhely felé:

7802 sz. szem. v.	7812 sz. vegy. v.	7804 sz. szem. v.
5 ¹⁹	8 ⁵⁰	3 ¹⁵

Zernest felé:

7711 sz. vegy. v.	7713 sz. vegy. v.
8 ³⁵	9 ⁰⁰

Nagy-Váradról indul:

Budapest felé

501 sz. gyors v.	503 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	545 sz. sz. sz. t. v.	507 sz. szem. v.
2 ³⁸	8 ⁴³	11 ³²	2 ²²	11 ⁰⁴

Kolozsvár felé:

508 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	524 sz. vegy. v.	506 sz. szem. v.	504 sz. gyors v.
2 ⁰⁶	2 ¹⁸	1 ²²	3 ⁵⁸	7 ¹⁴

Csaba felé:

8902 sz. szem. v.	8904 sz. szem. v.	8912 sz. vegy. v.
10 ²⁰	4 ²⁵	7 ³⁰

Gyoma felé:

6212 sz. vegy. v.	6202 sz. szem. v.
5 ⁵⁰	2 ³⁷

Tövisről indul:

Brassó felé:

506 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	528 sz. vegy. v.
12 ²⁴	8 ³⁷	1 ³⁰

Kolozsvár felé:

513 sz. szem. v.	505 sz. szem. v.	527 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.
1 ¹⁷	3 ³⁸	1 ⁵⁵	8 ⁰⁶

Arad felé:

605 sz. szem. v.	601 sz. gyors v.	607 sz. szem. v.	611 sz. vegy. v.
3 ⁴³	3 ³³	2 ⁰⁰	8 ¹¹

Maros-Ludasról indul:

Besztercze felé:

7112 sz. vegy. v.	7164 sz. sz. sz. t. v.	7170 sz. sz. sz. t. v.
4 ⁰⁰	9 ¹⁰	4 ²⁰

Könyvnyomda.

Könyvkötészet.

A NAGYENYEDI

KÖNYVNYOMDA ÉS PAPIRÁRUGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

könyvnyomdája rendkívül gazdag és modern felszerelésénél fogva képes minden hasonló vállalattal versenyezni úgy a munkák olcsó árai, mint azok izléses kiállításai tekintetében.

A főtéren levő üzleti irodájában iskolás gyermekek részére mindennemű **iskolai szerek**, papír, tinta, tintatartók, tollak, tollnyelek, írónok, palatáblák, palavesszők, vonalzó, **rajzeszközök**, festékek, esetek, rajztáblák, rajztömbök, torlógummik, szivacsok, **könyvtáskák** stb. stb. kiskönyvben és jutányos árak mellett szerezhetők be.

Megrendelések bárhol megjelenő **könyvekre, hírlapokra és folyóiratokra** elfogadtnak s pontosan teljesítenek.

Elvállal mindennemű **könyvkötői** munkát is, s azokat gyorsan, olcsó árban és pontos kivitelben szállítja.

—•••••

A „Közérdek”

a megye egyetlen politikai lapja. Egyike a vidék legelterjedtebb lapjainak, s mint ilyen, **hirdetések közlésére kiválóan alkalmas.**

Aki tehát olcsón és biztos sikerrel akar hirdetni, forduljon bizalommal lapunk kiadóhivatalához.

Megrendelések elfogadtnak az üzleti irodában: Főter 38. sz. a.
(Leányiskola épülete.)

Nyomatványraktár.

Írószer-kereskedés.

hoz nyuj
valamint
a helybel
ban bárn
— Ap
mily ere
nyében,
gott má
mert töb
világának
nagy m
mulhatla
a vér l
könnyed
ség, mag
(Diana)
nak.“ A
zük szob
a görög
nép; sz
nép közt
aki bele
viszonat
nyugodta
lik lábá
ó, a tisz
czérabb,
ez, a n
kalaudja
szobor r
net 29 i
számála
Victrix“
A munk
szerkesz
Gyula ir
kent is
kr. Kap
Részvén
hazai k
— A
iparisk
sz.) iga
intézetb
követke
meiyek
zolása
got ad
ség önz
jelentke
sek is
betöltöt
polgári
Azok, a
és mért
kaptak,
bieknek
kell te
építő-ip
végezté
n a pja
mányok
bizonyit
bizonyit
sodszori
ságilag
nál kü
jegyzet
séges.

A k
megfig
nak és
ber jel
Ime
Azok
retik a
leműek
Aki
komor
Az I
tekeny
Az C
Aki
A k
kutata
bíró m
sul-na
különö
vel m
biczi

hoz nyujtsák be. A kibocsátott részletes hirdetés, valamint a szállítási feltételek füzetét érdeklődők által a helybeli honvédelmi-laktanyában levő kezelőbizottsági irodában bármikor megtekinthető.

— **Aphrodite;** „Milói Venus”. Csak egy név és egy ereje van! Egy szám a Louvre szoborgyűjteményében, de mily varázsa van e számnak! Egy megfagyott márványtömb, mely meghódít mindünket! Meg, mert több ennél. E névében egy klasszikus nép isten-alakjának legbájosabb alakja szunnyad; e szám egy művészi fejlődés és művészi tevékenység fölélyhatatlan emléke; s a sík márvány alatt szinte látjuk a szobor lüktetését, amint a legbájosabb olimposi alak nyelvében testében futkos. Aphrodite eredeti görög istennő, magyarul „mosolygós”-t jelent. A harcziás Artemis (Diana) ellentéte. „Karak asszonya és asszonya nász-alk.” A béke, boldogság és fejlődés istene. Amint nézünk szobrára, a tisztát, a szépet, meglepődünk előttünk a görög világ; mintha a szobor körül sűrűne a mohó népek; szemük lágyan tapad a gyönyörű idomokra. A kép között egy ifjú, aki lázasan, lihegve nézi, ugyanaz, aki beleszeret az istennőbe, s akit a tengerbe űz a kiszolgáltatlan szerelem bánata. S a szép asszony, a nő nyugodtan áll a bámulók fölött, ruhája könnyedén omlik lábaira, felső teste födletlenül marad. Mit tud arról, a tisztát, az ártatlan. Lám, a capitoliumi Venus, a keze-erább, a frizurásabb, az eltakarja magát kezeivel; ez a milói, tiszta és fenséges, neki még nem voltak kalandjai a mythosok hőseivel. E remek, klasszikus szobor reproductióját hozza a Nagy Képes Világtörténet 29. kötetében, a Görögök történetében. A szamitalan szép reproductio között is feltűnik a „Venus Victrix” (a győzelmes Venus) csonka szép szobra. — A munka 12 kötetben jelenik meg, s Marczali Henrik szerkeszti. A most folyó második kötetet dr. Gyomlay Gyula írta. Egy kötet ára diszkótésben 8 ft. Füzetesen is megjelen, minden szombat 1 füzet, a 30 kr. Kapható a kiadónál (Révai Testvérek Irod. Int. Részvénytársaság, Budapest, Üllői-ut 18.) és minden hazai könyvkereskedésben.

— **A budapesti m. kir. állami felső (építő) ipariskola** (Budapest, VII. ker., Damjanich-utca 28. sz.) igazgatósága előre értesíti a jövő iskolai évre az intézetbe lépni szándékozó tanulókat és azok szüleit a következőkről: Az intézet három évfolyamból áll, melyek sikeres elvégzése három évi gyakorlat igazolása mellett külön vizsgálat letétele nélkül jogot ad a kőműves, az ártalános, vagy az ácsmeister-ség önálló üzésére s az építőmesteri vizsgálatra való jelentkezésre. A végzett tanulók egyéves önkéntesek is lehetnek. Tanulókat felvétetnek a 15. életévet betöltött olyan ifjak, akik a gimnázium, reál- vagy polgári iskola négy alsó osztályát sikeresen elvégezték. Azok, akik a magyar nyelvből, a számtanból, a mértan és mértani rajzból mind a négy osztályban jó osztályzatot kaptak, felvételi vizsgálat nélkül vétetnek fel, a többieknek ezekből a tantárgyakból felvételi vizsgálatot kell tenniük. Tanulókat felvétetnek azok is, akik az építő-ipari szakiskolák első két osztályát jeles sikerrel végezték. A beiratkozás szeptember hó első napján történik. A beiratkozásnál a következő okmányok szükségesek: 1. Keresztlevél, vagy születési bizonyítványok. 2. A négy közép-isk. osztályról szóló bizonyítványok. 3. Hatósági orvos bizonyítványa. 4. Másodszori himlőoltásról szóló bizonyítvány. 5. Iparhatóságilag hitelesített gyakorlati bizonyítvány. A beiratásnál különféle díjak címén 18 frtot kell lefizetni; a jegyzetekre és tankönyvekre körülbelül 10 frt szükséges.

Mindenféle.

A kacagás pszichológiája. Egy tudós professzor megfigyelte, hogy a kacagásnak különböző fajai vannak és hogy a kacagásból következtetni lehet az ember jellemére.

Ime a megfigyelés:

Azok az emberek, kik Á-ban nevetnek, őszinték, szertetik a zajt, mozgást és gyakran ingatag, változó jelleműek.

Akik E-ben nevetnek, flegmatikusak, vagy buskomorak.

Az I-ben való nevetésből naivságra, odaadásra, féltékenységre és határozatlanságra lehet következtetni.

Az O-ban nevetők nagylelkűek és merészek.

Aki U-ban nevet, embergyaluló.

A kerékpározó majom. Garnier tanár afrikai kutató utjáról egy nem mindennapi intelligenciával bíró majmot hozott Franciaországba. A majmot Consul-nak hívják és többi civilizált négykezü kollégáit különösen a biciklizés terén kifejtett nagy ügyességével mulja felül. Consul ugyanis kitűnően üli meg a biciklit és gépét a legveszedelmesebb utcái forgalom

középette is csodálatos biztossággal vezeti. A kerékpározásban azonban a cseugyü tetszik neki legjobban. Amint felül biciklizjere, elkezd cseugetni és nem is hagyja abban, amíg le nem száll róla.

Királyi bók. Ismeretes az olasz királyi pár boldog családi élete. Ezt bizonyítja a következő kis történet is. Margerita királyné kedvenc színe a fehér, s ezért legszívesebben jár fehér ruhában. Nemrég azt a kérdést intézte Umberto királyhoz: vajjon, tekintettel haladó korára, illik-e még hozzá a fehér szín. A király, hogy erre a fontos kérdésre felelhessen, tréfásan gondolkodási időt kért. Alig mult el egy hét, a királyné levélkét kapott egy nagy doboz kíséretében. A levélben meg volt írva, hogy a válasz a dobozban van. A dobozban pedig három csodaszép fehér ruha volt.

Az uralkodók magassága. A bonapartista Autorité egyik száma szomorúan konstatálja, hogy az uralkodók testi mérete nemzedékről nemzedékre sajnálatosan kisebbedik. Többek között — írja — I. Christian, Dánia királya, 7 láb magas volt. A mostani dán király, IX. Christian, már csak 5 láb és 11 hüvelyk; fia, Görögország királya pedig 5 láb és 7 hüvelyk. — I. Vilmos, Németország császára, 6 láb magas volt, II. Vilmos pedig nem ér el többet, mint 5 láb és 6 hüvelyket. — Nagy Péter, az oroszok czárja, több mint 7 láb magasnak örvendett, II. Miklós magassága pedig mindössze 5 lábat ad. Olaszország trónörököse — írja tovább az Autorité — olyan kicsiny, hogy még soha sem egyezett bele a megméretésébe.

Közgazdaság.

Másolat. M. kir. belügyminiszter. Sz. 44999. VI/b. Körröndele. Valamennyi törvényhatóságnak. A m. kir. pénzügyminiszter urnak folyó évi 30402. sz. alatt kelt átirata alapján megengedem, hogy a növényeket pusztító különféle elődők ellen kitért sikerrel alkalmazható „Thanthon” nevű, a virginiai és kentucky dohánylevelek lugozásánál nyert lúgviz-kivonat az 1894. évi 111005. sz. alatt e helyről kiadott szabályrendelet 7. §-ban foglalt kikötések mellett eredeti zárt dobozokban használati utasítással ellátva a dohány-nagy-elárúsítók által is forgalomba hozathassék. Megjegyezni kívánom, hogy a nevezett szernek beszerzésénél a mult évi 71854. szám alatt e helyről kiadott körröndele-let értelmében a gazdasági vagy kertészeti egyesületek által egyes magánfelek részére kiállított igazolványok a kiszolgáltatásra szóló s az elől hivatkozott szabály-rendelet illető §-ában említett illetékes hatósági engedélyekkel egyenlő érvényűeknek tekintendők. Erről további megfelelő intézkedés végett a törvényhatóságot értesitem. Budapest, 1899. évi május hó 3. A miniszter helyett J a k a b f f y s. k. államtitkár.

Csarnok.

Pápai Páriz Ferencz.

(Könyvismertetés.)

(Vége.)

Nagy-Enyedről Kolozsvárra ment, majd innen Szatmármegyén s a Nyiren ált. Felső-Magyarország felé vette útját. Végre Eperjesen két odaváló polgárhoz csatlakozva külföldre indult s 1672 május 1-én Boroszlóba érkezett. Helyzete azonban nem volt valami kényelmes, mert pénze nem volt s németül sem tudott. Ez okok miatt egészen, elkedvetlenedett s szomorúan kiált fel: „Oh Isten, mily nehéz és költséges az egyedül való bujdosás és ami nagyobb, a nyelv nem tudás.” Boroszló- ból Odera-Frankfurtba, onnan Berlinbe, majd Wittenbergbe, Dessaubá s végre Lipcsébe ment, hol, mivel már megunta — mint maga mondja — a némaságot, beiratkozott az egyetemre. Itt sem ül sokáig, öt hónap mulva Marburgba s két hó mulva innen is tovább megy, előbb Heidelbergbe, majd Baselbe, hová 1673 ápril 29-én érkezett meg. Itt fogott aztán hozzá az orvosi tudomány rendszeres tanulmányozásához s itt avatják fel 1674-ben orvosi értekezése alapján doktorrá. Így tanulmányait bevégezve, 1675. áprilisban elindult Baseltől vissza hazájába s október 25-én Kolozsvárra érkezett.

Egyetemi tanulásának iránya azt bizonyítja, hogy orvosi pályára készült, de a körülmények folytán más életpályára lépett. Már utközben, midőn haza jött, marasztalták Debreczenben városi orvosnak, de nem fogadta el, hanem gyakorló orvos lett, s Nagy-Enyéd s a brassó megyei Földvár volt rendes tartózkodási helye.

1678-ban Enyeden tanárnak választják s 1680-ban

Bethlen Miklós, a kollégium gondnoka iktatta be új állásába. A görög nyelv, számtan és physika tanítása volt feladata, később azonban metaphysikát s theologiai tudományokat is adott elő, de orvosi tudományához sem lett hűtelen. A fejedelemszöny, Apafy Mihályné született Bornemisza Anna, sokszor igénybe vette Pápai Páriz orvosi tudományát és tanácsát, úgy, hogy sokszor hónapokig volt Fehérvárt vagy Fogarason mellette. A fejedelemszöny halála után a fejedelmet kellett apolnia, ezért állandóan mellette volt Balázsfalván.

Mint tanárnak sem volt nyugodt élete. 1704. márczius 13-án Tige német és rácz katonái, 1707-ben pedig kurucok pusztítják el Enyedet, kik elől Pápai Páriz Kolozsvárra menekült s bujdosásban telik el mintegy másfél év, mely idő alatt Szatmár-Németiben s Nagy-Károlyban tartózkodott.

1709. év elején tér vissza Enyedre s lázas tevékenységgel fogott hozzá, hogy a megrongált és alapjában megüregedett kollégiumot újra gazdaggá, virágzóvá és híressé tegye.

Tanítványai mégis hálátlanok voltak iránta. 1698-ban egy panaszevelet szerkesztettek ellene, de természetesen eredmény, illetőleg a nélkül, hogy Pápai Páriz valami szemrehányás illette volna felettes hatóságától. Ideális lelkének azonban rosszul esett e rút hálátlan-ság s fájt mindaddig, míg 1716. szept. 10-én meghalt. Általában úgy élt, mint amit jellegéül tűzött ki: „Cselekedettel és valósággal.”

Dézsai alapos szakismerettel és szakavatottsággal ismerteti Pápai Páriz irodalmi munkásságát is.

Páriz nagyon sokoldalú író volt. Több orvosi és vallásos munkát írt magyarul és latinul, melyek négy-öt kiadást is értek. Azonkívül fordított németből és francziából, verselt magyarul, latinul és görögül is.

A fejedelem családjához való vonzalom következtében több latin költeményt írt. Elegiában siratta meg a fejedelemszöny halálát s kesergett a fejedelem állapota felett. Ezeknél becsesebb két halotti emléke-verse, melyekkel Bethlen Eleket és Misztótfalusi Kis Miklóst — ki szintén Enyeden tanult — siratta el.

Úttörőnek s ezért nevezetesebbnek mondható irodalmi munkássága a heraldika és protestáns egyháztörténelem terén. Legértékesebb műve azonban nagy latin szótára, mely megjelent 1708-ban* Lőcsén, s azóta számos kiadást ért s századunk elejéig használták iskoláinkban.

Ezekben véltém ismertetni dióhéjban, e lap keretéhez arányítva, Dézsi Lajos munkáját, melyet Pápai Páriz arcképén kívül Nagy-Enyed, Beszterce, Dreza, Lipcse képei díszítenek.

Tóth Ernő.

* A műben 1608 van. (L. 295. 1) Ez nyomdahiiba.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár részvénytársaság könyvnyomdájában.

1670. szám
júli 1899

Árverési póthirdetmény kivonat.

Az 1005/99. számú árverési hirdetmény kiegészítetik akként, hogy az 1899. évi **junius hó 16-ik** napjára kitűzött árverésen a kiscsergedi 37. számú telek-jegyzőkönyvben A + 19. rendszám alatti 6081/805684-ed rész legelő illetmény és 54 frtban meghatározott ki-kiáltási árban elárvereztetni rendeltetik.

A kir. járásbíróság telekkönyvi kiadóhivatala.

Balázsfalván, 1899. évi junius 2-án.

Haubenschild Károly,

1831 1—1

telekkönyvi kiadó.

KÁVÉ

Fiúmból

közvetlen a tengeri hajóról szétküldve:

1 zsák 4 kgr. Rio kávé jó ízű	4.60
1 zsák 4 kgr. Portoriko kávé nagyszemű	5.60
1 zsák 4 kgr. Kuba kávé nagyszemű	5.76
1 zsák 4 kgr. Portoriko gyöngykávé	6.12
1 zsák 4 kgr. kék Jáva gyöngykávé	6.80

elvámulva, bérmentve és esomagolva minden más költség nélkül.

Arjegyzékkel készséggel szolgálunk.

FRATELLI DEISINGER,

FIUME, szabad kikötő 34.

A magyarországi kávék bevásárlási forrása

4-16 1814

Személyszállító vonatok indulási ideje.

A vonatok indulási ideje közép-urópai idő szerint van megállapítva. Az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli idő a percek alhuzásával van megjelölve.

Kolozsvárról indul:

Budapest felé:

503 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	525 sz. vegy. v.	507 sz. szem. v.	501 sz. gyors v.
523	700	210	613	1101

Deés felé:

2 sz. szem. v.	14 sz. vegy. v.
725	438

Brassó felé:

502 sz. gyors v.	528 sz. vegy. v.	544 sz. sz. sz. t. v.	506 sz. szem. v.	514 sz. szem. v.
611	840	205	848	1110

Brassóból indul:

Predeal felé:

516 sz. szem. v.	592 sz. sz. sz. t. v.	502 sz. gyors v.
355	1100	219

Budapest felé:

527 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.
508	245	748

K-Vásárhely felé:

7802 sz. szem. v.	7812 sz. vegy. v.	7804 sz. szem. v.
519	850	315

Zernest felé:

7711 sz. vegy. v.	7713 sz. vegy. v.
835	300

Nagy-Váradról indul:

Budapest felé

501 sz. gyors v.	503 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	545 sz. sz. sz. t. v.	507 sz. szem. v.
238	843	1132	222	1104

Kolozsvár felé:

508 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	524 sz. vegy. v.	506 sz. sz. sz. t. v.	504 sz. gyors v.
206	218	122	358	714

Csaba felé:

8902 sz. szem. v.	8904 sz. szem. v.	8912 sz. vegy. v.
1020	425	730

Gyoma felé:

6212 sz. vegy. v.	6202 sz. szem. v.
550	237

Tövisről indul:

Brassó felé:

506 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	528 sz. vegy. v.
1224	837	120

Kolozsvár felé:

513 sz. szem. v.	505 sz. szem. v.	527 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.
117	333	155	806

Arad felé:

605 sz. szem. v.	601 sz. gyors v.	607 sz. szem. v.	611 sz. vegy. v.
343	333	200	811

Besztercze felé:

7112 sz. vegy. v.	7164 sz. sz. sz. t. v.	7170 sz. sz. sz. t. v.
400	910	420

Könyvnyomda.

Könyvkötészet.

A NAGYENYEDI

KÖNYVNYOMDA ÉS PAPIRÁRUGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

könyvnyomdája rendkívül gazdag és modern felszerelésénél fogva képes minden hasonló vállalattal versenyezni úgy a munkák olcsó árai, mint azok izléses kiállítása tekintetében.

A főtérén levő üzleti irodájában iskolás gyermekek részére mindennemű **iskolai szerek**, papír, tinta, tintatartók, tollak, tollnyelek, írónok, palatáblák, palavesszők, vonalzők, **rajzeszközök**, festékek, esetek, rajztáblák, rajztömbök, torlógummik, szivacsok, **könyvtáskák** stb. stb. kisinyben és jutányos árak mellett szerezhetők be.

Megrendelések bárhol megjelenő **könyvekre, hirdapokra és folyóiratokra** elfogadtatnak s pontosan teljesítetnek.

Elvállal mindennemű **könyvkötői** munkát is, s ezeket gyorsan, olcsó árban és pontos kivitelben szállítja.

A „Közérdek“

a megye egyetlen politikai lapja. Egyike a vidék legelterjedtebb lapjainak, s mint ilyen, **hirdetések közlésére kiválóan alkalmas.**

Aki tehát olcsón és biztos sikerrel akar hirdetni, forduljon bizalommal lapunk kiadóhivatalához.

Megrendelések elfogadtatnak az üzleti irodában: Főtér 38. sz. a.
(Leányiskola épülete.)

Nyomatványraktár.

Írószer-kereskedés.